

היום נלמד בעזרת ה':

מועד קטן דף כה

גמרא: למדנו במשנה שרק קרוביו של מת מותרים לקרוע וכו' בחול המועד:

קושיא: האם כך הדין אפילו על חכם שמת? והרי על חכם כולם חייבים לקרוע וכו'. אלא מדובר שהמת אינו חכם.

קושיא: אף אם הוא אינו חכם, די בזה שהוא אדם כשר, ויש מצווה לקרוע עליו. כפי שלמדנו בברייתא - שבניו של אדם מתים בעודם קטנים כדי שיבכה ויתאבל על אדם כשר. הגמרא מקשה על כך - וכי לוקחים ממנו עירבון לפני שחטא? (= שבניו מתים כדי שבעתיד יבכה על אדם כשר). אלא הכוונה שהם מתים מפני שלא התאבל על אדם כשר. בכל אופן מוכח שמצווה להתאבל על אדם כשר. אלא מדובר שאינו אדם כשר.

קושיא: אף אם אינו אדם כשר, אם עומד לידו בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע, שזה דומה לספר תורה שנשרף (= שהתורה נקראת 'נר' שנאמר "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר", והנשנה נקראת 'נר' שנאמר "נֵר יְהוָה נְשַׁמֵּת אָדָם". פירוש אחר: שאם היה חי היה יכול ללמוד תורה והרי הוא כספר תורה שנשרף). אלא מדובר שלא עומד לידו בשעת יציאת נשמה.

כי נח נפשיה דרב ספרא וכו': כשרב ספרא נפטר לא קרעו החכמים את בגדיהם, לפי שאמרו שלא למדו תורה ממנו. אמר להם אב"י: לא כתוב ש'הרב' שמת הכל קרוביו, אלא 'חכם' שמת הכל קרוביו. ועוד, בכל יום שמועותיו נאמרות בבית המדרש והרי זה כאילו שלמדנו תורה ממנו.

סברו החכמים שמה שהיה היה, והואיל ולא קרעו עליו בשעת מיתה כבר אי אפשר לקרוע עליו כעת. אמר להם אב"י שכל זמן שעוסקים בהספד עליו חייבים לקרוע. רצו לקרוע מיד. אמר להם אב"י שעליהם לקרוע רק בשעת ההספד.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

כשרב הונא נפטר רצו להניח ספר תורה על מיטתו ולומר 'קיים זה מה שכתוב בזה', אמר להם רב חסדא: וכי דבר שבחיינו הוא סבר שאסור לעשותו אנחנו נעשה לו? שאמר רב תחליפא אני ראיתי את רב הונא שרצה לשבת על מיטה, והיה מונח עליה ספר תורה, והפך כד על הרצפה והניח את הס"ת עליו. מוכח שסבר שאסור לשבת על מיטה שמונח עליה ס"ת!

לא הצליחו להוציא את מיטתו מפתח הבית לפי שהיה צר, חשבו לשלשל את המיטה דרך גגות הבתים. אמר להם רב חסדא שחכם כבודו שיוציאוהו דרך הפתח. חשבו להעבירו למיטה אחרת יותר קטנה שיוכלו להוציאה דרך הפתח, אמר להם רב חסדא שחכם כבודו שיוציאוהו במיטה הראשונה ששוכב בה לאחר מותו, כפי שדוד המלך העלה את ארון ה' באותה עגלה ששלחוהו הפלישתים, ולא העבירו לעגלה אחרת. שברו את הפתח והוציאו את רב הונא דרך הפתח במיטתו הראשונה.

פתח רבי אבא את הספידו על רב הונא ואמר: ראוי היה שתשרה עליו שכינה, אלא שבגלל שגר בבבל לא שרתה עליו שכינה, שאין שכינה שורה בחו"ל.

הקשה רב נחמן ב"ר חסדא: והרי יחזקאל הנביא שרתה עליו שכינה בחו"ל.

היכהו אביו בסנדלו ואמר לו (=) כאדם שנוגע על רגל חברו בחשאי, כדי שלא ישמעו העומדים סביב מיטתו של רב הונא): וכי לא אמרתי לך לא להטריח בקושיות? יחזקאל כיון שהתחילה השכינה לשרות עליו בארץ ישראל לכן לא הפסיקה לשרות עליו אף כשהיה בחו"ל, אבל השכינה לא מתחילה לשרות על מי שנמצא בחו"ל.

כשהעלוהו לארץ ישראל לקבורו (= כל הנקבר בא"י נקבר בלא חטא), אמרו לרב אמי ורב אסי 'רב הונא הגיע!' הם חשבו שהוא חי ואמרו זה לזה - כשהיינו בבבל לא היינו מרימים את ראשנו מפניו (= שהיינו מתביישים ממנו משום שהיה אדם חשוב) וכעת שבאנו לא"י הוא בא אחרינו. אמרו להם שהוא לא בא בחייו אלא ארונו בא. רבי אמי ורבי אסי יצאו ללוותו, ורבי אילא ורבי חנינא לא יצאו.

דנפק מאי טעמא: מי שיצא ללוותו מה סבר?

שלדו קיימת: כשהגוף של המת עדיין קיים יוצאים לארון העובר ממקום למקום. אבל **כשאין שלדו קיימת** דהיינו שעברו ימים רבים ממותו והתפרקו עצמותיו, לא יוצאים. רב הונא שלדו הייתה קיימת, ולכן חלקם יצאו ללוותו, ומי שלא יצא ללוותו זה משום שלא אמרו לו ששלדו קיימת.

(המשך בדף הבא ↓)

אמרי היכא נינחיה: הסתפקו היכן לקבור אותו. אמרו שכיון שרב הונא הרבה תורה בישראל וגם רבי חייא הרבה תורה בישראל, לכן ראוי לקבורם זה אצל זה.

הסתפקו מי יכניס את ארונו לקבורה אצל רבי חייא. אמר רב חגא אני יכניס אותו כיון שהעמדתו תלמודי כשהייתי בן 18, ולא ראיתי קרי, ושימשתי את רב הונא וידעתי את מעשיו הטובים, שיום אחד התהפכה לו רצועת התפילין (= שהצד השחור התהפך לצד פנים) וישב על זה ארבעים תעניות!

הכניס רב חגא את ארונו של רב הונא אצל רבי חייא. ליד רבי חייא שכבו שני בניו, יהודה מימינו וחזקיה משמאלו. אמר יהודה לחזקיה - קום ממקומך, שאין זה דרך ארץ שרב הונא עומד ואתה שוכב. כשקם חזקיה ממקומו קם עימו עמוד אש, ראה זאת רב חגא ונבהל, זקף את ארונו של רב הונא כנגד עמוד האש שלא יזיק אותו ויצא. ומה שרב חגא לא נשרף באש זה משום שזקף את ארונו של רב הונא ולא יכלה האש לעבור.

כשרב חסדא נפטר רצו להניח ספר תורה על מיטתו ולומר 'קיים זה מה שכתוב בזה', אמר להם רבי יצחק: דבר שרבו של רב חסדא (= רב הונא) סבר שאסור לעשותו אנחנו נעשה לו?

חשבו תלמידיו שלא לתפור את בגדיהם לאחר שקרעו אותם עליו, אמר להם רבי יצחק: חכם שמת, לאחר שחזרו ללוות את מיטתו יכולים לשלול (= לתפור את הקריעה בתפירה גסה).

כי נח נפשיה דרבה בר הונא: כאשר נפטר רבה בר הונא ורב המנונא, העלו את ארונותיהם מבבל לארץ ישראל על ידי גמלים. כאשר הגיעו הגמלים לגשר צר שהיה בו מקום למעבר של גמל אחד בלבד, נעצרו הגמלים. שאל אותם הסוחר הישמעאלי בעל הגמלים: מדוע נעצרו הגמלים? אמרו לו: הרבנים חולקים כבוד זה לזה. אמר הערבי: רבה בר הונא יעבור ראשון (כי הוא צדיק בן צדיק שהרי הוא מוזכר בשם אביו -ר"ש בן היתום). כעונש על כך שביזה את רב המנונא נשרו לחיו ושיניו של הערבי.

הספיד אותו התינוק ואמר: גזע ישישים עלה מבבל (הוא רבה בר רב הונא שהיה מגזע צדיקים) ואיתו ספר מלחמות (הוא רב המנונא שנלחם והעניש את הערבי). הקללה (=קאת וקפוד) הוכפלה בעולם וכו'.

תמרים הניעו ראש: הצדיקים המשולים לתמרים (כעץ תמר שאין לו אלא לב אחד, כך הצדיק ליבו אחד לאביו שבשמים). נשים לילות כימים בהספד על הנפטר ששם לילות כימים בתורה.

א"ל רב אשי לבר קיפוק: שאל רב אשי את הספדן 'בר קיפוק' מה תאמר עלי לאחר שאמות?

נפלה חכה: אם בנחל שוטף נהיה צמאון ושרב (ויש גורסים 'חרבה'), מה יעשו מי השלוליות..

א"ל בר אבין: שהיה גם הוא ספדן אמר לבר קיפוק: ח"ו שאתה אומר כך על צדיק משל של שלהבת וחכה. א"ל בר קיפוק: ומה אתה תאמר?

חלש דעתיה: של רב אשי משמיעת הדוגמאות שלהם של שלהבת חכה ואבידה. (שהיו צריכים לומר קינות יותר עריבות, או מפני שהיו צריכים לומר לו: רבינו יהי רצון שתאריך ימים ומי יוכל לפתוח פה ולהספיד אותך.. -ר"ש היתום). וכתוצאה מכך נענשו שהתהפכו כפות רגליהם והיו מהלכים על גב הרגל, וכשמת רב אשי הם לא באו להספידו. וזהו שאמר רב אשי שבר קיפוק ובר אבין אינם יכולים לחלוץ ליבמה, כי התורה אמרה "וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מַעַל רַגְלוֹ" ולא מתחת לרגלו.

רבא כי הוה אתא לדגלת: רבא עבר את נהר דגלת (=חידקל) יחד עם בר אבין, וכיון שהיה זה מקום סכנה ביקש מבר אבין שיאמר 'תפילת רחמים'. אמר בר אבין: באו רוב שלישית במים - כלומר רבא שהוא שקול כרוב עם ישראל שנקראו שלישיה ("בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי וְיִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁיָּה לְמִצְרַיִם וְלְאֲשׁוּרִים"). **כאות מי מרה:** אל תעניש אותנו כאישה סוטה הנבדקת במי מרה שאם חטאה נענשת בהם.

רבי חנין: חתנו של הנשיא לא היו לו ילדים, ביקש רחמים ונולד לו בן, באותו יום שנולד הבן נפטר רבי חנין אביו. **אסיקו ליה:** קראו לו בשם 'חנן' על שם אביו 'חנין'.

כיום בוא השמש בצהרים: כיום שבו שקעה השמש בצהריים. וזהו היום שבו נהרג יאשיהו המלך שהיה קשה לישראל מאד.

כי נח נפשיה דרבי יוחנן: ישב רבי אמי עליו שבעה ושלושים. אך הגמרא אומרת שהוא עשה את זה לפי דעתו האישית, שהרי רבי יוחנן עצמו אמר לא כן.

כי נח נפשיה דרבי זירא: שנולד בבבל וגדל בארץ ישראל. **רקת:** היא טבריה.

(המשך בדף הבא ↓)

הגמרא מספרת על תופעות ניסיות שקרו ביום פטירתן של הצדיקים:

כשנפטר רבי אבהו - הורידו עמוזים שבקיסריה מים כמו דמעות.

רבי יוסי – שפעו המרזבים של ציפורי דם (כי הוא מסר נפשו על מצות מילה -תוס').

דרבי יעקב – נראו כוכבים ביום.

רב אסי – נעקרו כל האילנות.